

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
szombat utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatására
vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, június 25.

Panem!

A törvényszéken ma gyűlnek össze az állami tisztviselők, hogy fizetési és szolgálati viszonyaik rendezéséről tanácskozzanak.

Felszínen tekintve nem egyéb a dolog, mint egy egyszerű gyűlés. A modern alkotmányosság megadja a jogot mindenkinek, hogy érdekei védelmére hasonló gondolkodású felebarátaival összejöjjön, tanácskozzék, kérjen — és ne kapjon semmit.

Ez a modern kongresszusok általános képe s az igazat megvallva, a legtöbb nem is érdemel más sorsot. Ma már az utkaparók is a kormánytól kívánnák sorsuk javítását s a bírósági kézbesítők is az »államhivatalnokok« keserves sorsáról panaszkodnak. Nem csoda, ha a közönség megunta a folytonos egyhangú lamentálásokat s a legtöbb panaszkodó gyűlésre ügyet sem vet.

Más jellege van az államhivatalnokok mai gyűlésének. Ugy tudjuk, bírák hívták össze s csak bírákat hívtak meg rá. De bár ez az exkluzivitás méltán zokon eshetik a többi állami tisztviselőnek, azért lélekben ott vannak valamennyien. Hiszen a mozgalom nemcsak a bírósági tisztviselőket, hanem az összes államhivatalnokokat érdekli.

Még mielőtt a gyűlés megnyílt volna, hibával kezdődik. Rossz ómen.

A gyűlés lefolyásának előre megadja a jellegét egy szó:

Panem! Kenyeret!

A nemzet élén álló, a közéletet vezérlő elem, a magyar értelmiség kiáltja oda e szót: kenyeret! S hogy ez nem üres szó, tanúul hívjuk fel az összes nagyváradai pénzügyészeket: mondják meg, váltó-tárcza-forgalmuknak hány százaléka esik a tisztviselőknél hat hónapról hat hónapra keservesen prolongált váltóira? Tanúul hívjuk fel a nagyváradai ügyvédek: össze tudnák-e hamarosan számolni, hány tisztviselő szerepel alpereseik névsorában a végrehajtást szenvedettek között? Tanúul hívjuk fel a nagyváradai kir. adóhivatal: hány hivatalnok fizetése van nála évekre előre letiltva? És ha magukat a tisztviselőket kérdezzük meg, hányan tudnak megélni csak a fizetésükből tisztességesen,

akkor elcsodálkozhatunk, micsoda csekély számot kapunk itt, ellentétben az előbbi magas összegekkel.

Egészségtelen állapotok ezek, a melyekre ha a mai gyűlés nyíltan rámutat, már elég eredményt ért el.

A kenyér kérdésén fordul meg az egész tisztviselő-kérdés.

Nemrég egy tisztviselő-apával volt alkalmam beszélgetni. Beszéd közben szóba került három fiának a jövője is s én megkérdeztem, mit szándékozik belőlük nevelni? Az öreg ur — régi módi derék magyar ember — nagyot fújt a tajték-pipából és lemondásos hangon felelt:

— Nem tudom még, öcsém, ki micsodás lesz. Ha azt látom valamelyikben, hogy eszesebb a tuczatembernél, azt ügyvédé faragom; ha szép szóval, ha bottal, de független pályára terelem, a hol nem kell üres fejek előtt leborulnia — egy száraz zsemlyével a zsebében! Ha azt látom, hogy valamelyik — szépen szólva — kissé gyengeelméjű, az jó lesz iparosnak; ott nem vetik szemére a gyenge tehetségét s nem ébrednek benne magasabb ambíciók sem. Ha ellenben azt látom, hogy eszik lesz, de nem sok, vágyaik lesznek, de nem magasak, hogy többre becsülik a biztos száraz zsemlyét a bizonytalan, küzdelmes haladásnál, szóval ha olyan magamforma mindennapi becsületes szürke emberek lesznek, akkor bedugom egyiket a bírósághoz, másikat a pénzügyhöz, a legtürelmesebbet tanárnak valamelyik középiskolához s nyugodtan pipálok tovább. Adj csak egy szál gyufát, öcsém, a nagy beszédben kialudt a pipám.

Ennek az öreg urnak a beszéde jellemző közviszonyainkra s óhajtható volna, vajha a mai gyűlés figyelmére méltatná ezt a kissé túlzott, de találó kritikát.

A hivatalnoki pálya legnagyobb bűnt megszünt a kiváló tehetségek ambíciójának tárgya lenni. A nélkül, hogy e kijelentésünket a nagyváradai viszonyokra akarnók vonatkoztatni, sajnálattal kell látnunk, hogy hivatalnoknak csak az megy, a kinek muszáj. Kevés fiatal embert tudnánk hamarjában elősorolni, a kik tiszta lelkesedésből lennének hivatalnokokká.

A verseny ezáltal megkönnyebbül a minőség, de megnehezül a mennyiség tekintetében. Számosan gondolkodnak úgy, hogy ha X. pénzügyi titkár, Y. pláne címzetes táblabíró lett csekély tehetsége

daczára, miért ne lenne ő is? A fizetés, ha szerény is, de biztos, az előléptetés, ha lassu is, de valószínű — s megtelnek a hivatal-főnökök irodái folyamodványokkal, a melyek annyira egyformák, hogy az igazán kiválóbb elemeket lehetetlen belőlük kirostálni.

A nagyobb tehetségek távolmaradása mellett a középtehetségek ijesztő nagyszámu tödulása a tisztviselői pálya felé másik jelensége korunknak, melynek eredményét méltán nevezik *szellemi proletariátusnak*.

Az így, egyformák közül véletlenül bejutott hivatalnok aztán legtöbbször nem is sokat fog lelkesedni állásáért. Ha elvégzi dolgát, teszi megszokásból, mert hát valamit csak tenni kell; de legtöbb esetben alig varja, hogy a muszájból lebőjtölt hivatalos óra leteljen s menekül a hivatalos helyiségből, melynek börtönszerűségét csak egy édesíti meg: fiatalkorban a cigarettá, rokkant lábak korában a szotyogós pipa.

És nem mondhatja rá senki erre a hivatalnokra, hogy nincs igaza.

Miért menjen hivatalnoknak tehetséges ember, ha a hallatlanul csekély fizetés mellett egymagában valahogyan megélhet, de családalapítás után rögtön a bankigazgatókhoz kell járnia kunyorálni? S miért menjen a középtehetség például kereskedőnek, iparosnak (a hol gyakorlat, élelmesség sokat pótol), mikor a hivatalnoki pályán sok forgolódás nélkül nyugodt láblógázás és csöndes pipaszó mellett biztosan kenyeret kap s előlép?

Ime a hivatalok felé való beteges tolongás és mégis általános panaszok a tisztviselők ellen, visszavezetve egy okra: a kenyérre.

Ezt szeretnők mindazok meggyőződésévé tenni, kik tisztviselőink sorsát kezükben tartják.

Van a kérdésnek még más oldala is; a szolgálati pragmatika, az ügykezelés egyszerűsítése, a minősítés mind megvitatásra és megoldásra váró kérdések. Mindezek azonban egyrészt háttérbe szorulnak a kenyér kérdése mellett, másrészt pedig méltányos fizetés rendezés mellett a személyi viszonyok lényeges javulása bizonyos és akkor e kérdések legtöbbje a személyekben magukban nyer legbiztosabb és legjobb megoldást.

Igen, a személyekben! Mert meg vagyunk győződve, hogy akkor lelkes, tehet-

FÜCHSL TESTVÉREK, bornagykereskedő cég, NAGYVÁRADON,

(Alapított 1850)

Tisztelettel értesíti az érdekelt közönséget, hogy általánosan nyilvánított óhajnak megfelelően, eddig csak hordókban forgalomba hozott borait ezentúl **literes palaczkokban** is áruba bocsátja. — Hangsúlyozni óhajtuk, hogy csak azon borok tekinthetők cégünkön eredőknek s csak oly palaczkok tartalmáért szavatolunk, melyeknek czimkéje, kupakja és dugója alatti bejegyzett védjegyünket viselik.

Elsőrendű asztali bor literes palaczkokként 45 kr. (Palaczkbetét darabonként 5 kr.) Pecsénye-, csemege- és gyógyborok megrendelésre lepalaczkoltatnak. — Rendelvények Kossuth Lajos-utca 15. szám alatti telepünkön fogadtatnak el.

Telefon-szám 106.

188-2-25

Viszontelárusítóknak külön árszabás.

séges tisztviselőket kapunk, a kiknek nemcsak pályájuk, hanem hivatásuk lesz a tisztviselői állás, a kik kevesebb idő alatt többet, jobbat dolgoznak s a személyzet jobb fizetését jórésztben megtérítik a kisebb szükségletben. Akkor a magyar hivatalnoki kar el fogja foglalni azt a helyet, mely a nemesség szétporlása óta betöltetlenül tátong: lesz a nemzeti erők központja, az új magyar társadalmi csoportosulásnak gerincze.

Dr. K. A.

A kínai kaland vége.

Nem csekély megkönnyebbüléssel fogja olvasni a magyar közönség azt a hírt, melyet ma jelent Pólából egy távirat, hogy Kinába küldött flottánk két hajója, az *Elisabeth* és a *Zenta* parancsot kaptak a *visszatérésre*. Velük együtt visszatér gróf *Montecuccoli*, kínai flottánk parancsnoka is s a kínai tengeren csak egy ugynevezett állomáshajó maradt. Ezzel vége szakadt a kínai vállalkozásnak, amelyet annak idején aggodalommal fogadott minden magyar ember. A kínai háboru veszedelmeiből és komplikációiból egyelőre baj nélkül került ki Ausztria és Magyarország. Elköltött sok pénzt gyakorlati haszon nélkül s mikor most visszavonul, csak erkölcsi sikerekre hivatkozhat. De azért ne szóljon az utólagos gáncs. Csak örömmel fogadhatják, hogy a vállalkozásból és költségeiből ennyi tisztességgel kikerültünk.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, jun. 25.

Senki se hitte, hogy ma a tikkasztó melegben, kedve lesz a t. háznak erős vitát provokálni. A *városok és községek fogyasztási adójának rendezése* elég simán ment. Itt *Lukács* miniszter tett fontos módosítást, felhatalmazást kért és kapott, hogy kedvezményeket adhasson a városoknak.

Az 1898-iki közösgyi tulkiadásoknál azonban már meleg lett a vita. *Thaly Kálmán* hozta fel azt a sérelmet, hogy *Kállay* pénzügyminiszter jelentésében törvénytelen van. Az van benne, hogy a *monarchia mindkét fele*. Ez törvénytelen. Mert mi külön állam vagyunk.

Széll Kálmán magyarázgatta, hogy ez esetleg csak tévedés, nem közjogi sérelem.

Pichler maliciózusan mondá, hogy ugy látszik *Széll Kálmán* nem is olvasta a jelentést, azért nem nyilatkozik határozottan. *Széll* epésen felelt, *Szilágyi* is felszólalt, mert őt meg *Lukács* Gyula közbeszólása bántotta, hogy *Szilágyi* elnököt Bécsben.

A vita még két óra felé is tartott.

*

Elnök: *Ferczel* Dezső.

A ház elfogadja ugy a közigazgatás egyszerűsítéséről szóló, valamint a 7 éven felüli gyermekek állami gondozásáról szóló törvényjavaslatokat harmadszori olvasásban.

Széchenyi József előadó betérjeszti s elfogadásra ajánlja a *szent korona egyik örének megválasztásáról szóló törvényjavaslatot*.

A ház a törvényjavaslatot általánosságban és részleteiben elfogadja.

Kárpótlást a városoknak!

Neményi Ambrus előadó betérjeszti és elfogadásra ajánlja a *városok és községek fogyasztási adójának rendezéséről* szóló törvényjavaslatot.

Hieronymi Károlynak aggályai vannak, hogy a városok fejlődésével nem áll kellő mértékben az adók ilyen rendezése, kéri akként formulázni a törvényjavaslatot, hogy a városok fejlődésével a fogyasztási adók folytonos emelkedéséből bizonyos részt kapjanak.

Thaly Kálmán minden tekintetben csatlakozik *Hieronymi* indítványához.

Tisza Kálmán felszólalása.

Tisza Kálmán: E javaslatnál neki is okvetlen vannak a *Hieronymi*éhez hasonló ellenvetései. Különösen a főváros érdekei kívánják azt, hogy a fogyasztási adóból nagyobb részt kapjanak, mint a mennyit a törvényjavaslat megállapít. Látnak, hogy különösen a főváros mennyit áldoz művészeti, aethetikai és kul-

turális czélokra, melyek mindig meghozták a kellő kamatokat s így csak ezt a czélt tekintve is méltányos volna, ha jövedelmei e réven is megjobbnának. De így áll a dolog a vidéki városainál is. Magyarország fejlődése szerves egészet képez a városok fejlődésével.

E tekintetben nem is panaszkodhatunk s látjuk azt a rohamos fejlődést, melyet minden tekintetben a városoknál tapasztalunk. E szempontok szemelött tartásával pártolja a városok részesedésének felemelését.

Lukács László pénzügyminiszter: Elősméri a városok részesedésének jogosultságát. A maga részéről a részletes tárgyalásnál erre vonatkozólag módosításait meg fogja tenni. (Élénk helyeslés.)

A javaslatot általánosságban egyhangulag megszavazták. Következtek a részletek.

Thaly Kálmán a czimnél újra megteszi kifogásait, különösen kiemeli, hogy osztalék emelésben részesítsék a vidéki városokat is, nem csak kizárólag a fővárost.

Lukács László pénzügyminiszter e tekintetben megnyugtatta *Thaly* Kálmánt.

A vadhús fogyasztási adója.

Polónyi Géza kifogásolja azt, hogy épen a közvetlen fogyasztási adónál az állam valóságos versenyt állít fel az municzipiumok között.

Nem arra törekszik az állam, hogy a városok ez által minél több hasznot huzzanak, sőt ellenkezőleg, a fogyasztási adó mint luxus adó kezeltek s így a városokat terheli meg leginkább.

A fogyasztási adó különösen a vadhúst sújtja leginkább, ugy hogy ezáltal a vad ára oly magas, hogy tényleg valóságos fényűzést követ el az, a ki vadat mer tállatni.

Nem elégíti ki a miniszter ama kétes ígérete, hogy ezt majd akkor fogja végleg rendezni, ha majd a városok és az állam közti viszony rendezve lesz. Kéri, hogy különösen a vadpiaczk érdekében rendezze ezt az adót.

Lukács László pénzügyminiszter: Ma nincs abban a helyzetben még, hogy ezen segíthetne, de a jövőben okvetlen figyelemmel lesz a vadfogyasztásra s különösen a kezelést igéri megkönnyebíteni.

A városok részesedése.

A 4-ik szakasznál

A „TISZANTUL“ TÁRCZAJA.

A két barát.

Irta: *Pakots* József.

I.

Korláth végigdült a medvebőrön és atyáskodó hangon szölt oda *Gimóth*nak:

— Józsi, ajánlom, hogy hagyj föl ezzel a bolond étellel! Nem lesz jó vége.

Gimóth Józsi harsányan föl kacagott. Valami végtelenül mulatságosat találhatott a jóakaratu biztatásban, mert kitérő jókedve támadt:

— Pompás gyerek vagy te *Miklós*. Te adsz nekem ilyen tanácsokat! Te, te! Oh te vén szemforgató.

— Csak hagyd el — vágott közbe ásitva *Korláth* — én más vagyok. Nézd csak!

A karjaira mutatott, amelyeken felgyűrte az ing ujját. Hatalmas, izmos, duzzadó karjaira meglegedett mosolylyal nézett.

— Nézd, olyan vagyok mint egy *Herkules*!

— Mondd inkább, mint egy mészáros.

Inas lépett a szobába. Ujságokat és leveleket hozott. *Gimóth* unottan vette kezébe a postát és belemért.

— Itt alszol? — kérdezte közben szórakozottan *Korláth*tól.

— Természetesen.

— *Jancsi*, a nagyságos ur itt alszik. Kétszít el a puncsot!

Egyszerre felszisszent. Dühösen gyürt össze kezében egy levelet és idegesen morgogta:

— Harap a kis macska . . .

— Na, na, ki az?

— A kis vörös fruska, *Liliom Klári*.

— Aha! Az idill megbosszulja hát magát?

— Képzeld, kompromittálni akar. Neveket említ.

— Ne mondd!

— Azt írja, hogy tudja dolgaimat. Es világos czélzásokat tesz *Odettere*, *Lizire* és *Margitra*.

— Jó, hogy még nem bolygatja a többit.

— Köszönöm.

— Na csak ne epéskedj, a kislánynak végtére igaz van. O ugyan más szempontból nézi a dolgot, hanem mindegy, kezdél kopszodni, jöjjön meg már az eszed. Ilyen élet mellett tönkre fogsz jutni. Már is alig lézengsz a föld hátán. Nézz a tükörbe és rémülj meg.

— Jól van. Hanem te hallgass, vagy neveket említsek én is?

— Ej, hagyjuk, unalmas vagy! Hanem ajánlanék valamit.

— Fül vagyok.

— Fújuk meg a takarodót. Egy némely ügyeinket így-ugy rendbehozzuk s aztán hajrá — neki a világnak. Nyakunkba vesszük a

külföldet. Ajánlanám, hogy menjünk *Provenca* ba.

— Nem értek.

— Várj! Felelj először egy kérdésre. Van-e olyan becsületbeli ügyed, mely kötelességedd tenné, hogy itt maradj?

— Nincs!

— Jól van. Hát akkor egy hét múlva már uton lehetünk. Te itt hagyod *Liliom Klárit* s a többit. Egy kic it föl lékelzel legalább. Én is leszámolok a magaméival. Képzeld el, micsoda meglepetés lesz az. Egyszerre hült helyeinket találják.

Korláth *Miklós* mindinkább belemelegedett a tervébe. Fölugrott a medvebőrrel és oda állt *Gimóth* elé.

— Azután bebarangoljuk az egész *Provenca*-ot. Élünk ősember módra. Tisztában még nem vagyok vele, mint lesz, de mindenesetre jó lesz. Te visszaemberesedél. Meglátod, olyan leszel, mint egy torreador.

— Pompás! Micsoda színezés!

— Jó, jó, de mit szólsz hozzá?

Gimóth elgondolkozott. A terv ujszerű volt. Izgatta. Csakugyan nem volna utolsó dolog. Aztán a meglepetés és a sok telesirt parányi zsebkeendő.

— Gondolkozom még egy kissé rajta. — mondá aztán szárazon.

— Ej, igen vagy nem? — vágta közbe türelmetlenül *Korláth*. — Ezen nincs mit gondolkodni.

Hieronymi Károly újra szóvá teszi a városok részesedésének kérdését.

Lukács László pénzügyminiszter: Módosítást nyújt be, mely szerint felhatalmazást kér a városi kedvezmények esetről-esetre való megadására.

A ház ezt elfogadja.

Közösügyi túlkiadások.

Neményi Ambrus beterjeszti az 1898. évi közösügyi túlkiadásokról szóló törvényjavaslatot.

Rátkay László: Ellenkezést lát a mostani és a költségvetési vita közt. A költségvetési vitánál tapssal jutalmazták a miniszterfogyasztási adóstrófáját, most meg maga a kormánypárt emel kifogásokat s ugyanazon bevételi többlet visszatérítését kéri most, a melyet annak idején megtapsolt.

Rátér a delegáció önkényes szervezetére s azt mint törvénytelen kifogásolja. Kifogásolja azt, hogy a delegáció nem ír át a képviselőháznak végzett anyagáról s így teljesen tájékozatlan a ház, különösen a költségvetést illetőleg.

Szell Kálmán miniszterelnök azt hiszi, Rátkay ellenvetése, bírálata túlszigorú. A miniszter mindig a képviselőház meghatalmazása alapján terjeszti a delegáció e' a közös kiadásról szóló törvényjavaslatot, így azokról elsősorban a képviselőház szerez értesülést. A számvivőség most is beterjeszti a zárszámadásokra vonatkozó jelentését. A delegáció szervezete törvényen alapszik s így annak jogsultsága vita tárgyát nem képezheti.

Kéri, hogy a ház vegye tudomásul a jelentést.

Közjogi botlás.

Thaly Kálmán: A törvényre hivatkozva kimutatja, hogy az 6 álláspontja törvényes, rámutat Kállay közösügyi miniszter egyik kijelentésére, hol a monarchia két államát mint két tartományt említette. Ez hiba volt. Mert monarchiáról, vagy mint teljes egészről kellett volna megemlékeznie, vagy pedig külön külön említse a két államot.

Szell Kálmán miniszterelnök kijelenti, hogy ebben nem szabad közjogi sérelmet látni, mert a pénzügyi jelentés a delegáció elébe lett terjesztve, ahol a monarchiáról mindig azt beszéltek, hogy két részből áll: Ausztriából és Magyarországból.

Kossuth Ferencz: Nem látja kellőleg megcáfoltva Thaly aggályait. Kéri a miniszterelnököt, erre nézve határozottan nyilatkozzék.

Olay Lajos: Halljuk a miniszterelnököt! Most beszéljen!

Pichler Győző: Azt hiszi, hogy a miniszterelnök nem is olvasta a közös pénzügyminiszternek azt a jelentését, azért nem mert határozottan válaszolni. Felszólítja a válaszra.

Szell Kálmán miniszterelnök: Mindig eleget tesz a ház kívánságának, meghajlik akarata előtt, de visszautasítja Pichler felhívását felszólalásra. Sem a tárgy nem alkalmas arra, sem Pichler személye, hogy őt közjogi hibák észreveszésére provokálja. Közjogunkra figyelni neki feladata első sorban s azt hiszi, ez ellen még nem vétett.

Szilágyi Dezső kijelenti, hogy a jelentések igazi fóruma a delegáció, mely jóhiszemű figyelemmel nézi át annak a szövegét.

Polónyi Géza a határozatot sérelmesnek tartja.

Szell Kálmán a jövőre nézve nagyobb körültekintést ígér.

Szilágyi Dezső ezután kijelenti, hogy nem hallgatta figyelemmel Polónyi szavait és ezért tulajdonított neki oly szavakat, melyeket nem mondott.

Polónyi Géza személyes kérdésben szólalt fel és Szilágyihoz fordulva előbbi szavaira azt jegyzi meg, *bagoly mondja a verébnek, hogy nagy fejű*. Szilágyi Dezső volt már ellenzéki, kormánypárti és semmiféle párti (derűtlenség) és öröme telik abban, ha valakinek kéjjesen végig száncsúszhat a hátán.

Szilágyi Dezső: Bizony nekem szól ez. Ami a párt álláspontot illeti, engem mindig szabadelvűnek tartottak itt is, az országban is, de Polónyi téved, hogy őt a legtávolabbról is annak tartják.

Polónyi Géza: Ez gyanúsítás!

Szilágyi Dezső: Elhiszem, hogy azt érezte és érzi, hogy függetlenségi, sőt azt írta a naplójába is, de legyen meggyőződve, hogy a függetlenségek között is, sokan nem tartják annak.

Polónyi Géza: Kik ezek?

Szilágyi Dezső: Akárhányan. Neveket is olvashatok fel: de ez így van s ezen nem segíthetek. (Derűtlenség.)

Lukács László pénzügyminiszter felszólalása után, a tételt elfogadták.

Polgármesterek kongresszusa.

Győrben indult ki egy évvel ezelőtt az eszme, hogy a vidéki városok közeledjenek egymáshoz s bajaikat, sérelmeiket együtt megbeszélve, közösen igyekezzenek orvosolni.

A városok ma már annyira meg vannak rakva mindenféle terhekké, hogy ha az állam nem gondoskodik, hogy könnyítsen a helyzetükön, le vegyen az állam által rájuk rótt terhekből, meg lesznek bénítva a fejlődésükben.

Ez évben **Aradon** tartották meg a városok a kongresszusukat, de ott csak kurtán, furcsán végeztek az ügyekkel, sőt a legtöbb igen fontos kérdés felszínre sem került.

Nem tárgyaltak a házadónak igazságosabb reformálásáról, a fogyasztási adókról s szó sem esett az állami funkciók végzéseért nyújtandó állami ellenszolgáltatásról stb.

Ezzel azonban nem akarjuk azt mondani, hogy a kongresszus tanácskozása meddő volt, csak még a többi, égetően fontos kérdések megvitatását is óhajtottuk volna.

A kongresszus egyik legfontosabb pontja kétségtelenül **Győr** város javaslata volt, a mely arról szól, hogy a városok kölcsönös szükségletének kielégítésére megfelelőbb módot találjanak.

Győr városának erre vonatkozó konkrét indítványa az, hogy a városok alakítsanak **szövetkezetet**, mely a városoknak a szükséges kölcsönöket nyújtaná és a szükséges pénzt az e kölcsönök alapján kibocsátandó községi kötvények által szerezne be. A szövetkezet tagjai lehetnek nemcsak a törvényhatósági joggal felruházott, hanem más városok is. Minden város vagyonához mérten bizonyos számú üzletrészszerrel venne részt a szövetkezetben. Az egyes üzletrészek 1000 koronáról szólóan. Azok a városok, melyek a szövetkezettől hitelt kapnak, a hitelösszeg egy bizonyos kis százalékát üzletrészek vásárlására fordítanak.

A tervezet szerint külön törvényes intézkedést kellene kérni arra, hogy a szövetkezet czimletei adó-, bélyeg- és illetékmentesek, továbbá óvadékképesek legyenek. Ebben a törvényben lenne megállapítandó a szövetkezet szervezete, ellenőrzése és felügyelete is.

Lelkesedett az eszméjéért. Ujnak, eredetinek tartotta.

Gimoth gondolt egyet. Eh, eb a kibánja. Legyen hát és kezébe csapott Korláthnak.

II.

Másnap Korláth és Gimoth rendezték az ügyeiket. A színházban, ahova együtt kísérték el egy szép asszonyt, összegezték az eredményt. Gimoth megjegyezte:

— Klára, azt hiszem vörösre fogja sirni a szemeit.

— Ugyan hagyd el, két hét alatt elfelejt.

— Hát te hogy állasz?

— Itt ott egy pár czélzást elkövettem. A szemembe kacagtak. Azt hiszem, ki fognak átkozni.

Összenevettek. A szép asszony idegesen fordult meg a páholyban:

— Min mulatnak?

— Magunkon.

Harmadnap a két barát került egymást.

A következő napon mindegyik bezárkózott a maga lakásába. Egymásra vártak. Gimoth egy párszor összeszidta az inasát, pedig mit sem vétett a jámbor. Korláthnak a takarítónővel akadt konfliktusa. Átkozott rossz kedvben voltak.

Estefelé Gimoth Józsi inasa egy levelet vitt be urának. Hordár hozta. A levélboríték

ott ékeskedtek Korláth Miklós kusza, hanyag vonásai.

Gimoth megütődve nyitotta fel. Vajjon mit írhat? — gondolta. Megkapta volna tán a levelemet? Kaczagva ugrott fel aztán, amikor elolvasta a Korláth irását. Az oldalát fogva nevéttében és sietve rohogott el hazulról.

Lenn a kapuban találkozott a két barát. Összelelték egymást, hogy szinte ropogtak a csontjaik és kacagtak.

— Hát te is azt irtad?

— És te is?

— Nagyszerű! Hát nem megyünk.

— Nem.

Kitörő jókedvük támadt. Korláth még igyekezett kimagyarázni magát.

— Tudod, a sok telesirt zsebkendőre gondoltam. Aztán tönkredőrszölt szép szemekre. Bizony kár volna értük!

— Jó, jó, hanem máskor ne ésofirozd magad.

Es vidáman, karöltve indultak meg az uton . . .

III.

Liliom Klári már régen el volt leltározva, amikor Gimoth Józsi egy reggel fekvé maradt az ágyában és fájdalomokról panaszkodott. Szúrásokat érzett a mellében és veszedelmesen köhögött. Mikor az orvos először lépett a szobába, ki akarta kergetni. Dühösködött és csunya káromkodott. Korláth szomorúan ült a barátja ágya mellett és csillapította.

Nem sokáig volt erre sem szükség. Magától csillapodott le az ideges, beteg és csöndes, jámbor ember lett belőle. Hűségesen szedte be az orvosságokat és közben erősen félt. Félt a haláltól, a mely úgy érezte, egyre fagyosabban lehel rá és ott ül az ágya fejénél.

Egyszer Korláthnak egy délutáni látogatása alatt, mikor az ablakon lenyugó nap sápadt sugarai mögött már árnyak suhantak be a szobába, — komoran felsóhajtott:

— Csak három évet élhetnék vissza.

— Mit tennél, — kérdezte Korláth gyöngöden.

— Provence-ba mennék. Aztán megerősödnék, mint egy torrador.

Szomorúan mosolygott az eszméjéhez. A szobában egyre sötétebb lett. Gimoth Józsi mereven nézett a homályba. Aztán újra megszólalt:

— Miklós, keresd fel Provence-t.

Hagyj föl ezzel az étellel. Mert te is . . . Elakadt. Megszorította görcsösen a barátja kezét.

— Szervusz.

Ez volt az utolsó szava. Meghalt.

A temetésen nem sokan voltak ott. Barátja csak egy volt, Korláth Miklós. A többiek irigyelték a szerencséje miatt, a melylyel az asszonyok elhalmázták. Korláth gyalog kísérté

A polgármesterek kongresszusának ez a javaslata kétségtelenül nemcsak nagyon érdekes, de igen fontos is, noha nem egyéb, mint a németországi ily irányú javaslatnak egyszerű másolata. Tisztán a polgármesteri kongresszustól függ az, hogy ezt a javaslatot miként fogja a hazai viszonyoknak megfelelően alkalmazni.

Hogy az így alakuló szövetkezetnek czimletei a külföldön könnyen legyenek elhelyezhetőek, föltétlenül szükséges azonban, hogy az a törvényhozási intézkedés, melyet a javaslat is föltétlenül tűz ki, a legmesszemenőbb garanciákat nyújtsa a kötvénybirtokosok szempontjából.

A kongresszus többi tárgyai inkább közgazgatási természetűek és a kongresszus üléséről Aradról a következő tudósítást kaptuk:

Arad, június 24.

A magyarországi polgármesterek kongresszusa megkezdődött Zechmeister Károly (Győr) elnöklésével. Salacz Gyula aradi polgármester üdvözölte a jelenvoltakat.

Azután Zechmeister indítványára elhatározták, hogy megkoszorúzzák a vértanu-szobrot és Urbán István főispánnál, a kormányhatóság képviselőjénél tisztelegnek, nehogy a kongresszust kormányellenesnek tartsák.

Meskó bajai tanácsos indítványát, szűkörű bizottság alakításáról, elvetették.

A városok sérelmeinek tárgyalásánál Hofbauer marosvásárhelyi polgármester megkérdezte, hogy mi lesz a fogyasztási adók ügyével?

Brolly pozsonyi polgármester indítványára elhatározták, hogy az országgyűléshez kérvényt intéznek és Hieronymit és valamennyi törvényhatósági joggal felruházott város országgyűlési képviselőjét expressz-levélben felkérlik, hogy a képviselőház jun. 25-iki ülésén az 1899. VI. törvényzikk hatályának meghosszabbítása ellen felszólaljanak.

(E felszólításnak lett is fogantaja, mert — mint országgyűlési rovatunkban olvasható — nemcsak Hieronymi, hanem — ami rég nem történt meg — Tisza Kálmán is felszólalt a városok érdekében.)

A kongresszust délután folytatták és elfogadtak egy javaslatot a városok pénzügyi szükségének fedezése tárgyában. A szövetkezet alakítása iránti javaslat kidolgozásával Zechmeisterrel bízták meg.

A jövő évi kongresszus Szegeden lesz.

a gyászokost. Volt még egy pár zártkocsi, a melyekből azonban a temető bejáratánál senki sem szállt ki. A kocsi függönyök is le voltak eresztve. Nyilván Odette, Margit és a többiek ültek a kocsiban. Talán még Liliom Klári is ott volt.

Visszajövet Korláth Miklós kocsira ült. A barátja haláláról gondolkodott és szomorúan mormogta:

— Tudtam, tudtam . . .

Aztán felsóhajtott:

— De nekem is meg kell változnom. Mert baj lehet bizony . . .

A lakására azzal a szándékkal ment föl, hogy csomagol. Igen. Kimegy külföldre, szakít ezzel a veszedelmes életmóddal. Megembe-beresedik.

Az íróasztalán egy levelet talált. Cziperes aranysegélyű levél volt, kedves kéz írta. A legjobb regényfejezet viharos életéből. Megdobbant a szíve. Énye — gondolta — hát feladta magas gögjét a büszke asszony. Ugy látszik az törte meg, hogy az utóbbi időben nem kereste föl. Pedig csak a szegény Józsi miatt tette.

Lám, lám. Hát szegény Józsi, te szereztél meg nekem az utolsó — boldogságot.

Vajjon mit tegyen? Eh, nem lehet ostoba. Még kikacagná az az asszony. És kikiáltott az inasának: — Jancsi, látogatóba megyek!

Brolly indítványára ezentul minden májusban tartanak értekezletet.

A kongresszuson 19 város volt képviselve.

Rimler Károly Nagyvárad város főjegyzője akadályozva lévén, nem vett részt a kongresszuson.

Szilárd jellem 8000 forintért.

Kunewalder Fülöp gazdag kereskedő volt s mint ilyen ismerte fájának apró szépség hibáit.

Gondolkozott rajta sokat, hogyan mulassza el, de persze nem talált orvosságot.

Ugy tett tehát, mint felebarátaink gyöngédebb része szokott, ha nem lehet elmulasztani a szeplőt, be kell puderezni.

Kunewalder is a rideg valóról át tért a költészetre.

Mi a költészet?

Puder a szeplős való ábrázatán.

Tett tehát Kunewalder ur 8000 forint alapítványt, a M. Tud. Akadémia adreszára, mely szerint a kamatokkal díjazandó irodalmi termékekre nyit pályázatot. E műfaj egyik évben színmű, a másikon népszínmű lehet, »a pályamunkában a zsidó szilárd jellemének és nemes gondolkodásának rajzoltassék.«

Két szerény kikötést tesz még ezért az évi 360 forintért. 1) Hogy a pályamunka abszolút becsü legyen, 2) hogy névleg felsorolt 8 zsidó legyen a felülbíráló az Akadémia ítéleténél, mely tartozik a szépirodalom terén működő eme hitfelek véleményét kikérni.

Aki bővebben érdeklődik a dolog iránt, olvashat róla a Pesti Hirlap 172. számában.

E szerény igényű alapítványt azonban az Akadémia, bizonyára hallatlan antiszemitizmusból visszautasította.

Kár! Kár!

En magam is felbuzdulva egyrészt a Rákosi Bóty sikerén, kik a szabadságharcot egy zsidó grájzler kaftanján átszűrve öntik a nézők lelkébe, másrészt tekintetbe véve a hónap végek folyton elő jövő nyomását, már régebben elhatároztam, hogy a szilárd jellem és nagy szív alapján kasszadarabokat fogok írni ó szövetségi alapon nyugvó honfitársaimról.

Ime a vázlatok!

I. A szilárd jellem.

Népszínmű 8 felvonásban.

Szereplők: egy szilárd jellem
egy szilárd ököl
egy adoma.

I. felvonás.

Egy szilárd jellemű utazó egyik kávéházi asztalnál ül és megjegyzéseket tesz a szomszéd társaságra.

II. felvonás.

Egy ur feláll és csattanósan befejezi a második felvonást a szilárd jelleműnek az arczán.

III. felvonás.

Szilárd jellem:

— Mi volt ez!? Tréfa vagy komoly?

Szilárd ököl:

— Azt hiszem komoly.

Szilárd jellem:

— Az más, mert ilyen tréfát nem tőrnék.

Második darabom czime ez:

II. Nemes szív.

Színmű 3 felvonásban.

Szereplők: Egy nemes szívű bankár

egy kéregető

egy drb. Zsán.

I. felvonás.

A kéregető kopogtat.

Nemes szív:

— Szabad.

Kéregető:

— Segítség! Segítség!

N. sz. — Nü! mi baj. Mondjon el, ez nem kerül pénzbe.

K. — Tehát hallgassa meg.

II. felvonás.

K. — Valaha módos ember voltam. Házam, üzletem és családom volt.

N. sz. — Es hova lett a háza?

K. — Le égett.

N. sz. — S az özlet?

K. — A tűz kár miatt csödbe jutott.

N. sz. (Orrát és szemét törölgeti) — Es a család?

K. (Fokozni akarva a feltűnő hatást) — Ah! uram. Ném megőrült (N. sz. könnyez) gyermekem félig holtan huzták ki a tűzből, (N. sz. zokog.) En magam is idegbajt kaptam . . .

III. felvonás.

N. sz. (ki kiált az ajtón) Zsán, dobjon ki ezt az embert, mert megreped a szívem.

Függöny le.

Persze most jut eszembe, hogy ezt a két adomát megírta már valaki más. Így hát mégis jó, hogy nem létesült a pályadíj, mert én több adatot nem tudok.

De azért a felvetett eszmét, mely igazi liberális gondolkodás szülöttje, ne ejtsük porba, én fenntartom a pályázatot.

Uraim! Találtatott egy »szilárd jellem« és egy »nemes szív«. Pályázhatnak rá Kunewalder összes hitsorsosai. A pályaműnek abszolút becsünek kell lenni.

Égek a vágytól e két remek pályadíjat mielőbb kiosztani. Kóby.

UJDONSAGOK.

A közönséghez!

Hetedik évfolyamát futja a **Tiszantul**. Hetedik küzdelmes évben vagyunk.

Nehéz, viharos éveket éltünk át eddig s viharos évekre van kilátásunk ezentúl is. A két jelszó, melyet lapunk zászlajára irtunk, megszorítja ellenségeinket. Egyik jelszavunk: **hamisítatlan ősi magyar szellem**, mely egy évezreden át idegen népek közt megtartott bennünket nemzetnek és magyarnak. Mikor ma ezt a nemzeti szellemet idegen mázzal akarják bevonni, mikor a magyar nép becsületes, tiszta lelkébe idegenből belopózó hazug jelszavak maszlagát hintegetik, mikor közéletünket szédelgő idegen eszmékkel akarják megmételyezni: akkor nem ismerünk szentebb kötelességet, mint minden erővel, lelkünk egész hevével, tiszta lelkesedéssel küzdeni az ősi, igazi magyar szellem jogaiért.

Ez a küzdelem csak másik jelszavunk: **a kereszténység jegyében vezethet győzelemre. A magyar**

nemzeti szellemnek nincs erősebb támasza Krisztus keresztjénél. A mint a magyar czimerben is a négyfolyó az apostoli kettős kereszt felé siet és a hármás bércz fölött a kereszt ragyog: a haza sem virágozhatik fel másként, mint a nemzetek anyja, a kereszténység védszárnyai alatt.

Ezt az országot magyarnak és kereszténynek alapították, így vettük át apáinktól, így adjuk át unokáinknak.

Ez a mi programmunk. A többi, hogy igyekszünk élni, szellemes, hírekben jól értesült, minden irányban független, szókimondó lap lenni, ez a többi a két jelszóból következik. S ezeknek a mint eddig megfeleltünk, megfelelünk ezentúl is.

Ehhez kérjük a magyar olvasóközönség pártfogását.

A »TISZÁNTUL«

szerkesztősége és kiadóhivatala.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.

Jun. 27. A szépművészeti és közlekedési bizottság ülése a városházán d. u. 3 órakor.

Jun. 27. Iskolaszéki ülés d. u. 4 órakor.

Julius 2. A Biharmegyei tanítóegylet gyűlése.

* **Szent László napja.** Nagyváradi város és a váradi lat. szert. katolikus püspökség és káptalan dicső alapítójának: *Szent László* királynak ünnepét üli holnap, csütörtökön Nagyváradi katolikus közönsége. Reggel 9 órakor ünnepélyes szent mise lesz a székesegyházban, melyet dr. *Schlauch* Lőrincz bíbornok-püspök fog tartani teljes segédlettel s utána szent beszéd lesz a nagy királyról. A káptalan tagjai cappa maiorban (hermelines palástban) jelennek meg. A Szent László ereklyéjét a székesegyházban a bíbornok által készített remekművű ereklyetartóban (herma) az oltáron helyezik el az ünnep egész nyolczada alatt. A nyolcz napon délután litánia lesz. — A dicső szent király ünnepe Nagyváradon parancsolt, kötelező, (vörösbetűs) ünnep lévén a Szent László-nyomda nem dolgozik e napon, ez okból pénteken nem jelenik meg a »Tiszántul«.

* **A Nemzeti Muzeum jubileuma.** A *Nemzeti Muzeum* nagy ünnepre készül. A jövő évben, 1902-ben lesz századik fordulója annak az évnek, melyben a Nemzeti Muzeumnak alapjait megvetették. Akkoriban és még azután is sokáig ez az intézet volt az ismeretterjesztés és a tudományos kutatás kincsháza, mely ezt a kiváltságos jellegét megőrizte később is, mikor szellemi életünk fejlődésével egyre több otthona és középpontja támadt az európai kulturának. Első ilyen intézetünk ez mostanság is és minden magyar ember lelke büszkeséggel telik meg,

ha elhalad a Muzeum hatalmas szabású görög oszlopcsarnoka előtt, mely egyetlen, de nagyszerű disze ennek a mi első, legrégebb és legjelentősebb kulturpalotánkunk. Sajnos, a gyönyörű épület még mindig, több, mint félszázad múltán, sem kész. Hiányzik róla sok dísz, amit tervezésekor oda gondoltak s csak pénzügyi okokból nem raktak oda. Erről panaszkodott a Nemzeti Muzeum tanácsának *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter elnöklésével tartott tegnapi ülésén *Szalay* Imre miniszteri tanácsos, igazgató. Megtérve eléterjesztését a Nemzeti Muzeum jubileumára, mely szerint az igazgatóság nagyobb díszműben közrefojtja a Muzeum történetét, és emlékművet veret, kérte a minisztert, hogy az ünnepi alkalmából a Muzeum előcsarnokának vakablakamélyedéseit és üres lépcsőfűlkéit szobordíszítéssel láttassa el. Azonkívül járuljon hozzá, hogy a Nemzeti Muzeum teljes kiépítésének és megnövelésének kérdése gyökeresen és nagy időre szólóan megoldassék. Ezért azt ajánlotta, hogy a *Nemzeti Lovarda* és a szomszédos *Eszterházi palota* a muzeum céljaira kisajátíttassék, illetőleg megvettessék. *Wlassics* miniszter nyomban kijelentette, hogy a Muzeum jubileumának minél fényesebbé tételéhez készséggel hozzájárul és a szobrászati ékítésről gondoskodni fog a budget ama tizenhater koronás tételéből, mely a középületek díszítésére szolgál. A kiépítési tervről nem nyilatkozott, de kiállításba helyezte, hogy alkalmas helyen és időben gondoskodni fog a Muzeum kibővítéséről.

* **Fegyelmi ügyek a városházán.** Dr. *Beöthy* László főispán, mint a fegyelmi választmány elnöke, június hó 28-án délelőtt 10 órára össze hívta a választmányt. Ez alkalommal több városi tisztviselő fegyelmi ügyét tárgyalják. — Kapcsolatosan megemlítjük, hogy a nagyváradi anyakönyvi hivatalnál előfordult botrányos dolgokban *Kiss* László helyettes anyakönyvvezető ellen elrendelt előzetes vizsgálatot július hó 1-én kezdi meg *Rimler* Károly főjegyző, akit a közigazgatási bizottság a vizsgálat vezetésével megbízott.

* **Megmarta a veszett eb.** Majd minden nap hallunk hírt a megyéből a veszett ebek garázdálkodásáról. A napokban *Érmihályfalván* egy veszett eb összemarta *Lihán* Gábor és *Lányi* István gyermekeit. A dühödő állatot kiirtották, a megmarta gyermekeket pedig felszállították a budapesti Hőgyes-intézetbe.

* **Ritók Géza halála.** Tegnap este 7 órakor szállították haza *Tátrafüred*-ről a korán elhunyt, nagytehetségű fiatal ügyvéd, *Ritók* Géza kihűlt tetemeit s ma délután fél ötkor helyezik örök nyugalomra. A lesújtó gyászbeszéről, a család a következő gyászjelentést adta ki:

Öz. *Ritók* Gézáé. *Urbán* Ella, gyermekei *Ella* és *Eva*, *Ritók* Zsigmond és neje *Ungvári* Berta, gyermekeik *Emma*, *Zsigmond* és *Margit* mély fájdalommal tudatják, hogy a legszeretett férj és apa, a legjobb gyermek és testvér dr. *Ritók* Géza június hó 24-én *Tátrafüreden* hosszas szenvedés után elhunyt. Temetése f. hó 26-án d. u. fél 5 órakor az ev. ref. egyház szertartása szerint fog megtartatni Nagyváradon *Széchenyi-tér* 258. sz. házból. Nagyvárad, 1901. június hó 25-én. Béke hámváira!

A nagyváradi ügyvédi kamara elnöke, *Hlatky* Endre a következő felhívást bocsátotta ki:

A nagyváradi ügyvédi kamara t. tagjait felkérem, miszerint boldogult kartársunk néh. dr. *Ritók* Géza temetésén, folyó hó 26-án d. u. fél 5 órakor megjelenni, illetőleg felőrával előbb a Kamara helyiségébe összejönni méltóztassanak.

Nagyváradon, 1901. július hó 25-én.

Hlatky Endre,

a nagyváradi ügyvédi kamara elnöke.

* **Elveszett tehén.** Tegnap este egy hat éves fehér-szürke tehén hazahajtás közben elveszett. A tehén balszarva lyukas. A ki hirt tud adni róla, illő jutalomban részesül.

* **Tízéves találkozó.** Azok az ifjak, kik ezelőtt tíz évvel tettek érettségét a nagyváradi prem. rendű kath. főgimnáziumban, tegnap d. e. tartották meg tízéves találkozójukat. Megható volt látni a tíz év előtti vidám ifjakat, kik most mint komoly, érett férfiak, némelyek már mint családapák ölelték át egymást tíz évi távollét után. A volt diákok először is szent misét hallgattak a prem. read. templomában melyet *Kotunovics* Sándor igazgató mondott *Marosán* János, *Nyáry* Ignác, *Szabó* Ferencz és *Tarján* Lajos segédkezesével. Azután felmentek tisztelegni volt tanáraiknál, majd pedig csoportban levették magukat. A fénykép-felvétel, melyet *Zsunk* Pál fiatal fényképész készített, kitűnően sikerült. Délután a társaság kirándult a P.-fürdőbe, hol kedélyes hangulatban töltötték a délutánt. Este vacsora volt, a hol lelkes, kedélyes és szellemes felköszöntőkben sem volt hiány. Csak a késő éjjeli órák választották szét a kedélyes társaságot, mely azzal a meggyőződéssel oszlott szét, hogy szép dolog az a diák élet és érettségi, de mégis szebb dolog arra tíz év múlva visszaemlékezni bor és cigányzene mellett!

* **Baleset vadászat közben.** *Igná* Tógyer betfia földmives rókára lesett. Közben a fegyvere elsült és balkezén súlyos sebet ejtett. A sérültet beszállították a biharmegyei kórházba.

* **Irgalom nevében.** Budapesten a jótékonyágáról ismert *San Marco* hercegnő egy újabb humanus intézetet alakított a gyógyíthatatlan betegek befogadására, az »Irgalom nevében« cím alatt. A belügyminiszter körrendeletet intézett a törvényhatóságokhoz, amelyben méltatja az intézet célját s felhívja a törvényhatóságokat, hogy ha esetleg könyörödmányért fordul az intézethez, lehetőleg teljesítsék a kérelmet s ez által mozdítsák elő emberbaráti működésében.

* **Elfogott betörő.** *Hucza* Simon 53 éves nőtlen, tasádfői büntetett előéletű egyén, kit betörés végett már régen keresnek, tegnap végre a rendőrség kezei közé került. *Réz* Bertalan rendőrbiztos fogta el, ki aztán átadta a csendőrségnek.

* **Panasz a vásártér miatt.** Híre van messze földön, hogy Nagyváradi városa már a tniság felszólta a vásárvámost és a helypénzt. Az a gazda, aki ezek daczára ide hozza állatját, hogy értékesíthesse, minden esetre elvárhat annyit, hogy a legszükségesebbel, az ivóvízzel elláthassa az állatját. A mostani nagyvásár alkalmából a lóvásártéren óriási bonyodalmat és felháborodást keltett a gazdák között, hogy a területen levő kútnál nem tudták a lovaikat itatni, a rekkenő hőségben. A kut tisztátalan, talán soha sem volt tisztítva, a váju elrongyolott. Végre nagynehezen akként segítettek a bajon, hogy akik kivitték a lovaikat a körüllevő házakhoz itatni, igazoló czédulát kaptak a visszatéréshez. A városnak kötelessége volna arról gondoskodni, hogy az állatvásártéren a kutak mindég, de különösen ilyen nyári vásárok alkalmával rendben legyenek. Az ilyen hanyagság még jobban elidegeníti a gazdákat a nagyváradi piacról, mint a magas helypénz.

* **Alvajáró házmester.** Különös szerencsétlenségnek lett áldozata az éjjel *Bán* Lajos Budapesten, a *József-körút* 2. számú ház házmestere. Azt álmodta, hogy csilingel a kapuból szóló csengő. Kilépett az ágyból és magához véve a kapukulcsot, ki akart menni az udvarra. *Bán* azonban az ajtó helyett, az ablakba lépett, fölhangzott az ablakdeszkára és a rákövetkező pillanatban a félemeleti ablakból lezuhant a földszintre. A nagy eséstől aztán feleszmélt és segítségért kiáltott. Hozzá tartozói lesiettek a szerencsétlenül járt emberhez és

elhívták hozzá a mentőket, akik ápolás alá vették és beszállították a Rókus-kórházba. Az alvajáró házimester állapota igen súlyos.

* **A nyári nagyvásár.** A nagyvásár tegnap véget ért. Már régen nem volt Nagyváradon olyan mozgalmas országos sokadalom mint ez alkalommal. Különösen az állatvásár volt igen látogatott. Óriási volt a felhajtás úgy a barom mint a lóvásárban s bár az árak nem voltak magasak, a kereslet messze mögötte maradt a kínálatnak. A kirakó vásár is élénk volt, azonban iparosainknak elég okuk van a panasza, mivel a vételkedv itt is nagyon gyenge volt; ennek oka az általános pénzhiány. Leginkább az aratáshoz és csépléshez szükséges gazdasági eszközök keltek elég nyomott árakon.

* **A katonaság fürdőhelye.** A katonai fürdőhely ügyében a vegyes bizottság tegnap délután helyszíni szemlét tartott s abban állapodtak meg, hogy a Pankolits-uszodával szemben katonai fürdőhelyet létesítenek. E helyet köteles a katonaság husz-huszonöt méter területen kerítéssel bekeríteni.

* **A nyomor halottja.** Reismann Tóbiás szentkirályi születésű negyvenhat éves magánzó, tegnap reggel hét órakor a kolozsvári-utcai 39. szám alatt levő lakása faskamarájában felakasztotta magát. Ugy találták meg, már teljesen kihűlt testtel. Reismann régóta emlegette, hogy öngyilkos lesz s tegnap a tervét végre is hajtotta. Állítólag a nagy nyomorúság vitte rá végzetes tettének elkövetésére. Nyolcz árvát hagyott maga után, kik most a legkétségbeejtőbb helyzetben vannak. A holttest a lakáson maradt s nem is fogják felboncsolni. Ma temetik el az izraelita sirkertbe.

TANUGY.

Beiratás a nagyváradai prémontrei főgymnásiumban az 1901-1902. évre

Julius hó 1-én a II. A) B) és IV. osztályra.

Julius hó 2-án a III. A) B) osztályra.

Julius hó 3-án az I. osztályra jelentkező tanulókat vesszük fel a főgymnásiumi igazgatósági irodában és pedig első sorban a helybelieket, a vidékieket pedig csak szept. hó 2. és 3-án.

Kelt Nagyváradon, 1901. június hó 25-én. *Az igazgatóság.*

Igazságszolgáltatás.

Megsértette a főkapitányt. Popper

József volt nagyváradai korcsmáros sok dolgot adott a rendőrségnek sürű feljelentéseivel, amely Rácz korcsmáros ellen irányult. Mivel később a rendőrség nem véleményezte, hogy Poppernek italmérési engedélyt adjon a kir. pénzügyigazgatóság, a pénzügyi szemlést előtt akként nyilatkozott Popper József Rimler Károly akkori főkapitányról, hogy eljárása törvénytelen, turpiságának a kifolyása, másoknak kedvez és őt üldözi, Ráczékkal egyetért. A kir. törvényszék ezért elítélte 200 korona büntetésre. A kir. tábla a napokban foglalkozott ezzel az ügygel s indokainál fogva az első bíróság ítéletét jóváhagyta.

Takács Zoltán bandája.

Még most is a tanuk kihallgatása folyik s szombatnál előbb nem is lesz ítélet. Borsi Róza, özvegy Korda Gergelyné cselédje volt az első tanu és a kunszentmártoni pusztán történt, már eléggé ismert dolgokat beszélt el. A fényképező-gépről annyit tud, hogy azt az

az idegen ur (Takács) hagyta náluk zálogban, akit asszonya a házába fogadott, de adós maradt a bérrel. Tudomása szerint a Kordáné fia, Bálint Ferencz, nem érintkezett az idegen urral. Lajos András jaksói állomásőr gyakran látta ott Takácsot a vonatról leszállni. Az állomásról egyszer Halász-Szabó István vitte el a kocsiját s egyszer oda is hozta. A vád szerint ez többször történt. Halász-Szabó csak egyszeri fuvarozást ismer be s ezt is a véletlennek tulajdonítja. Irházi István tanu, a kollektív megzafolja a Lajos András tanuságtételét. Kalmár Ferencz verségi lakos megesküdött arra, hogy azt a vallomást, amit előtte a csendőri jelentésből olvastak föl, nem tette. Kepes Gábor szintén valótlannak mondja a rendőri jelentést és esküvel erősíti, hogy az abban foglaltak nem felelnek meg a valóságnak.

A tárgyalás tart.

ZENE ES MUVESZET.

A zeneiskola vizsgálata.

I. nap.

Nagyszámu szülők, zenebarátok és érdeklődők részvétele mellett kezdtek meg tegnap a nagyváradai Zenekedvelők Egyesülete által fenntartott nyilvános zeneiskolában az évvizsgálatokat. A vizsgálatokat a fiúk vizsgálata nyitotta meg.

Réz Mihály egyetemi és zeneiskolai igazgató elnöksége alatt 8 órakor kezdődött a vizsgálat s folyt szakadatlan a késő déli órákig az iskola nagy zenetermében (polg. fiúiskola II. emelet 31. ajtó).

A növendékek a zenének elméleti és gyakorlati részéből mutatták be tudásukat. Az eredmény meglepő volt mindkét téren. Apró pöttömnyi emberkének bámulatos gyorsasággal és biztossággal osztozták be ütemekbe a táblára felírt s meglehetősen nehéz időmértékű hangjegyeket. Így az elméletből kiváló szépen feleltek Hant Géza, Somogyi Béla és Békési János.

A gyakorlat terén hovatovább szebb és szebb eredményeket produkál a zeneiskola.

A vizsgálaton jelen volt 81 tanuló, ezek közül hegedűt tanult 51, zongorát 21, gordonkát 4, fuvolát 2, czimbalom 2 és nagybőgőt 1 növendék.

Játékukkal kitűntek: Weisz Izidor a hegedűben, Békési Leó és Réz László a gordonkában, ezek zongorázni is tudnak, Békési János a zongorához olyan kicsiny, hogy úgy kellett felülletni a zongora székre, Horvát Ferencz a fuvolában, Steier Ferencz a gordonkában, Fekete Béla a hegedűben, Verdi J. Lombardi operából a Lingelée által hegedűre átirat részletet játszott és Moes Gyula a zongorából, Moes Károly gordonkából, aki Czibulka: »An Aick« című szerenádját adta meglepő ügyességgel elő. Csinos dolog volt még a Csala Gusztáv és Somogyi Béla hegedű duettje is.

Az iskola tanárait Herculius Istvánt, Tomm Bélát, Vig Károlyt és Vomácska József karmestert a vizsgálat befejezése után lelkes ovációkban részesítették.

A zeneiskola szüneti tanfolyamot is rendez be, hogy a növendékek ki ne jöjjenek a gyakorlatból. A tandíj havonként ugyanannyi, mint az év folyamán volt.

Ma a leány növendékek vizsgálata lesz ugyanott, a melyen már művészi produkciókat is lehet hallani.

SZINHAZ.

Szilágyiék első előadása.

Addig mesterkedett, szaladgált, tervezett Szilágyi Dezső, míg végre csakugyan megtartja első előadását a Sport-pavillonban.

Sokkal jobban ismeri a közönség Szilágyi Dezsőt, hogysem mint színészt figyelmébe kellene ajánlanunk. Mint színigazgató pedig azzal kezd működését, hogy a helyzetet tökéletesen

felismeri. A nyári közönséget nem fárasztja hosszú előadásokkal, hanem szellemes apróságokkal, kisebb zeneművekkel gyönyörködteti. Az előadás idejét is a legalkalmasabbra tette: délután hat órára, a mikor a sétáló közönség leginkább kedvet kap benézni a színházba.

Hisszük, hogy a helyzet helyes felismeréséből Szilágyira teljes siker fog származni. Az első színlap a következőleg hangzik:

A pécsi nemzeti színház tagjaiból alakult társaság bemutató előadása.

Előadás kezdete délután 6 órakor.

Nagyvárad, 1901. június 27-én, csütörtökön

a Sport-pavillon dísztermében adatik:

Kölcsönként feleség.

Vigjáték 2 felvonásban, írta Maurice de Valliers.

S Z E M É L Y E K :

Rabatoul, kereskedelmi kapitány	— — —	Szilágyi Dezső
a tengeren	— — —	Pataki Béla
Gontrán, unokaöccse	— — —	Rogoz Imre
Rissolin	— — —	Szilágyi Aladár
Beautrián	— — —	Molnár Vilma
Angelle, Rissolin neje	— — —	Tóth Mariska
Edith, Rabatoul leánya	— — —	Tajti Etel
Juliette	— — —	

Történik Párisban, Rissolinék lakásán.

Végül hangverseny.

»Czigánybáró« operettből duett, éneklék Tajti Etel és Kozma István, a pécsi színház tenoristája, zongorán kíséri Simándi József. »Szulán keringő«-t éneklék Tajti Etel, a pécsi színház tagja. »Mártha« operából »Lionel« nagy áriáját éneklék Kozma István. »Menaséria« kuplé, előadja Szilágyi Aladár.

Helyárak: I. rendű zártszék 2 korona. II. rendű zártszék 1 kor. 60 fill. III. rendű zártszék 1 kor. 20 fillér. Állóhely 80 fillér. Gyermekjegy 40 fillér.

Jegyek előre válthatók Lukács Mór ur dohány-tőzsdéjében, Bémet-tér.

Nagyérdemű közönség! Midőn első előadásomat bemutatom, a legnagyobb bizalommal fordulok Nagyvárad intelligens közönségéhez, kérve, hogy irántam eddig tapasztalt jóindulatukkal a jövőben is megajándékozzon kegyeskedjenek.

Kiváló tisztelettel
Szilágyi Dezső.

REGÉNY-CSARNOK.

A SANDASZEMÜ.

Írta: Lucien Biart.

Francziából: K-6.

7.

Egy tarka színpompájú áloecsoport középen feküdt Micaela és aludt. Feje két karján nyugodott, hazájához méltó piczi kezesekéi márványként merültek fekete hajának fürtjeibe. Vonásai nagyon emlékeztettek atyjára. Gránátpiros ajkai mosolyogtak s közülök hófehér fogai villantak elő. Könnyű fehér ruhája alól egy apró, gyöngyökkel szegett maroquin papucs féle látszott ki.

Don Estevan zajtalanul közeledett leányához, lehajolt s megsókolta hófehér karjainak egyikét. A szép alvó összerezzen, de nem ébredt fel.

A boldog apa leült egy kerti karszékbe, szivarra gyújtott, melynek illatos füstje lassanként betöltötte a levegőt.

Mily öröm, ha valaki egy ilyen gyermeket nevezhet magáénak!

Leánya a legbájosabb, legkedvesebb, legszeretreméltóbb lény volt a világon, mégis az ültetvényes homloka elborult és szemeiben könnyek csillogtak.

Eszébe jutott, hogy ezen szép és tiszta leány, ki évek óta egyetlen öröme volt, rövid idő múlva el fogja őt hagyni. Ha ő elmegy, hogyan fog élni ebben az elhagyatott házban.

Miért nem adott az Isten neki legalább még egy fiút, a ki feleséget hozna magával s felvidítaná a házat az apró gyermekek lármája. A helyett egyetlen leánya is elhagyja, hogy messze idegenbe költözzék.

Don Estevan visszagondolt a multra, ifjúságára, atyjára s bronzszínű arcán lassanként könnyek peregtek végig.

II.

Don Estevan Gutierrez unokája volt egy gazdag spanyolnak, ki tönkrement az 1821-iki háboruban; mely Mexicót Spanyolországtól elszakította. A vén hidalgó, a helyett, hogy alávetette volna magát a honfitársai ellen kiadott száműzetési rendeletnek, feleségével és fiával a Sierra de la Perle gazdátlan rengetegébe vonult. Az itt talált indiánok segítségével tanyát ütött, leégetett az erdőből egy darabot, hogy művelhető földet nyerjen, hova azután tengerit és dohányt ültetett.

Első aratásának kedvező eredménye felbátorította. Birtoka, mely körülbelül két mérföldnyi területű volt, több erdővel fedett lán-czolatoss dombból állott. Lassanként növekedett a művelhető terület s a régi faágakból és galyakból összerótt házacskák is erős kőépületté változott. Ugyanazon időben kegyelethől, de meg egy régi törvénynek is engedelmessé, mely meghagyja, hogy minden a városban kívül levő épülethez kápolnát építsenek, az öreg hidalgó egy kis templomot is emelt és alapítványt tett, hogy minden vasárnap egy káplán a városból kijöjjön, misét mondani. Egészsége hanyatlott, lázas tevékenységgel sietett tehát e művét befejezni és a benszülöttek hagyományos közönséggel vívott két évi harc után sikerült elérnie, hogy misét hallgathatott saját házában. Egy héttel rá eltemették a kápolna oltára alatti sírba.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOR.

A király a hadgyakorlaton.

Bécs, június 25. (Saját tud. távir.) A király az osztrák császárvárosból ma reggel hét órakor a brucki hadgyakorlatokra utazott. Ibspiel hadtestparancsnok fényes katonai küldöttséggel fogadta ő Felségét, a ki Beck tábornagygyal, a lovasság főparancsnokával és Bolfras adjutánsával és sok főtisztel érkezett a hadgyakorlatokra. Az egy óráig tartó gyakorlatozás alkalmával leginkább megnyerte ő Felsége tetszését a boszniai gyalogság 4. szakaszának gyakorlatai. A hadgyakorlat végén a király legmagasabb elismerését fejezte ki a tapasztaltak fölött.

Rajna Ferencz pöre.

Budapest, június 25. (Saját tud. táv.) Rajna Ferencz, a Magyar Színház volt igazgatója az elbecsajtása miatt, mint köztudomású dolog, pört indított a részvénytársaság ellen. Ebben a pörben ma ítélték a bíróság és Rajna Ferencznek félhavi fizetést, 500 koronát ítelt meg. A vinkulumért Rajna külön pört indított.

A búrok vesztesége.

Pretória, június 25. Lord Kitchener jelenté tegnapi kelettel: E héten 71 ember esett el, 27 súlyosan megsebesült, 160 pedig fogásba esett. (M. T. I.)

A pestis.

New-York, június 25. A „Kalleja Pity” hajó Honkongból ma San-Jágóba érkezett. Utközben öt ember pusztult el pestisben. (M. T. I.)

Szerbia és Montenegró.

Belgrád, június 25. Vuletic, montenegrói külügyi államtitkár odaérkezett. Vuletic utazásának politikai jelentőséget tulajdonítanak és azt mondják, hogy összefüggésben van az Oroszország égisze alatt létesítendő Balkán-szövetség tervével. Különbö a montenegrói államtitkárnak a szerb fővárosban való jelenléte bizonyítéka annak, hogy a belgrádi és csetinjei udvarok közötti viszony lényegesen javult, a mi nyilván Oroszország befolyásának tulajdonítható. (M. T. I.)

KOZGAZDASAG.

Felhívás a t. gazdaközönséghez!

A földművelésügyi miniszter a mezzei egerék, gabona futóinka és káposzta pillangói elleni védekezést tartalmazó füzetkéből több példányt küldött egyesületünknek, hogy azokat a gazdaközönség között kiosszuk.

Felhívjuk ennél fogva a t. gazdaközönséget, hogy a kik ezen füzetkét maguknak megszerzeni óhajtják, forduljanak egyesületünk titkári hivatalához (Nagyvárad, Nagy Sándor-utca, Elemér-ház) hol díjmentesen megkaphatják.

Nagyváradon, 1901. június 24-én.

Biharmegyei és gazdasági egyesület elnöksége.

Felhívás a t. gazdaközönséghez!

Értesítjük a t. gazdaközönséget, hogy a pénzügyminiszterium a dohány lúgvizet (tanathont) a dohány nagyáruadókban forgalomba bocsátotta és pedig 1300 gramm és 5 kilós dobozokban, az 1300 gramm ára 2 kor, az 5 kilósaknak 6 kor.

A pénzügyminiszterium felhívta a pénzügyigazgatóságokat, hogy a kerületükhöz tartozó dohány nagyáruadók utasítsák, hogy a dohány lúgvizet haladéktalanul szerezzenek be és községi vagy gazdasági egyleti bizonylatok ellenében bocsássák a megkeresők rendelkezésére.

A nagyvárad kir. pénzügyigazgatóság a miniszteri rendeletet már foganatosította s így a dohány lúgviz Nagyváradon a dohány nagyáruadókban (pénzügyi palotában) 1300 gr. dobozokban kapható.

Ennél fogva felhívjuk a t. gazdaközönséget, hogy a kik a rovarok, vagy levéltetvek pusztítására dohány lúgvizet vásárolni óhajtának, igazolványok kiáltása végett forduljanak vagy egyesületünkhöz, vagy pedig községi előjárásokhoz, mely bizonylatok ellenében a fenti árban a dohány lúgvizet a nagyvárad dohányáruadókban megkaphják.

Kelt a biharmegyei gazd. egyesület igazgató választmányának
Nagyváradon, 1901. jun. 19-én tartott gyűléséből.
Szabó József,
egyleti elnök.

Nagyvárad hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyvárad piaczon 1901. június hó 25-ik napján tartott vásárban eladott termesztermények és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 11.60—13.80. Kétszeres buza 13.20—12.80. Rozs 13.60—13.20. Arpa 12.20—11.80. Zab 13.40—13.—Tengeri: 10.60—10.20. Borsó 36.—. Lencse 42.—. Bab 15.80. Köleskása 25.—. Burgonya 5.—. 100 kiló lángliszt 26.—. zsemlyeliszt 25.50. fehérkenyér liszt 24.50, barnakenyér liszt 22.—. széna fuvarral 5.20, szalma 1.20 Szalonna 102.—, 6 kiló zsup-szalma —20, 150 dkg alom-szalma —14. 1 köbm. búkfa 6.30, tölgyfa 5.80, cserfa 6.70, 100 kiló marhahus —.96, öntött gyertya —.84 Lámplaj —.80. 1 liter ó-bor 1.—. Uj-bor —.80. Pálinka —.72, Szilva-pálinka 1.60, Szesz 2.—. 1 mm. kőso 21.50, nyers fagyú —.48. olvaszt. fagyú 78.—, szapan 48.—, mosott birka gyapju 210.—. magyar gyapju, 64.—. Egy hektoliter óbor 66.—, új bor, 54.—. mész 2.30, kemény faszén 3.20, puha faszén 3.—, kendermag 22.—. köles —. repce —, dió 54.—, mogyoró —, aszalt szilva —. Egy kilogramm savanyú káposzta —, ezalona 1.28, sertéshus — 96, juh-hus 68, veres hagyma 12, fog hagyma 36, bors 2.20, paprika 2.40, barnakenyér 20. Egy liter. kőolaj 44, mm. búkny —, 1 mm. luczernamag —. 1 mm. lóhere —, 1 mm. burgondi —.

Marha ártáblázat 1901. június hó 25-ről.

Egy pár első rendű jármás ökör 680—780, egy pár másodrendű jármás ökör 570—670, egy pár harmadrendű jármás ökör 300—560, 1 drb fejős tehén 120—280. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 180—265. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 130—200, 2 drb. veres borju 20—48, 1 drb. fél éves borju 36—54, 1 drb egy éves borju 50—86, két éves borju 78—260. 1 drb hizott sertés 78—130, 3 pár fél éves 30—34, 1 pár egy éves sertés 38—58, 1 pár két éves sertés 64—140. 1 drb igás ló 190—300, 1 pár ökörbőr 40—52, 1 pár tehénbőr 26—36. 1 pár bojubőr 10—22, 1 pár lóbor 10—20.

Forgalmi kimutatás 1901. évi június hó 25-ről. Tiszta buza körülbelül 800 hltr, kétszeres buza 180 hltr, rozs 300 hltr, árpa 120 hkl, zab 270 hltr, tengeri 500 hltr, burgonya 120 hltr. Lásas jószágok: Hizott sertés mintegy 230 drb, félhizott 350, sovány 370, süldő 880. malac: 1100, hizott marha 60, jármás ökör 3670, fejős tehén 1500, borju 1420, bivaly 30, juh és kecske 375, ló 3917.

Nagyvárad Kereskedelmi Csarnok.

A Nagyvárad Felső Kereskedelmi Iskola,

melynek végbizonyítványa egyévi önkéntesi katonai szolgálatra jogosít és melynek eddig végzett tanulói legelsőrendű kereskedő, gyári, bankári és pénzügyi cégek-nél, posta-távirdai, vasúti és egyéb közhivatalokban nyertek alkalmazást, 1901. szeptember hó 1-én 14 ik évfolyamát nyitja meg.

Az intézetet a múlt iskolai évben 138 tanuló látogatta, köztük 50 vidéki kiknek jó családnál való elhelyezése ügyében az iskolaigazgató készséggel jár a szülők kezére.

A f. évi június havi érettségi vizsgára bocsátott 24 növendék mind érettnak nyilvánított.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 1901. május 9-án 29.217. sz. a kelt rendeleténél fogva a tanulók felvétele és beírása f. évi június hó 30-tól július 3-ig eszközöltetik. A beiratás alkalmával a felvételi díj lefizetendő. Ugyanakkor nyújtandók be a tandíjmentesség iránti kérvények is, mert később benyújtottak egyáltalában nem vétetnek figyelembe.

A tanév kezdetén a folytatólagos felvétel kivételesen csak akkor történhetik, ha a szabályszerű létszám még nincs betöltve.

Minden iránt tájékoztató évi jelentés levelezőlapon tett kérésre azonnal megküldetik. Nagyvárad, 1901. június hó.

Dr. Hoványi Géza,

iskola-bizottsági elnök.

